

Μ.Γ. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ & ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ
ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ
ΗΡΟΔΟΤΟΥ 17, ΚΟΛΩΝΑΚΙ
Τ.Κ. 10674
Τηλ: 210-7228055
e-mail: m.panagopoulou@mplawoffice.gr

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ

Με αφορμή την εισαγωγή σε πρότυπη δίκη της με ΑΓ7562/2024 αγωγής δημοσίου υπαλλήλου στην οποία η ΑΔΕΔΥ άσκησε πρόσθετη παρέμβαση και τον ορισμό δικασίμου στις 6.6.2025 στην Μείζονα Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας μου ετέθησαν τα εξής ερωτήματα:

I. Ερωτήματα.

Ενόψει των ανωτέρω εξελίξεων μου ετέθη το ερώτημα των συνεπειών της εισαγωγής σε πρότυπη δίκη της υποθέσεως στην Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας επί των εκκρεμών για το αυτό ζήτημα δικών, όπως και του χρονικού ορίου των συνεπειών της αποφάσεως της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας σε περίπτωση θετικής έκβασης της υπόθεσης.

II. Απαντήσεις.

1. Ως προς την αναστολή προόδου της δίκης επί των εκκρεμών, στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια, δικών.

Το άρθρο 1 παρ.3 ν.3900/2010 ορίζει τα εξής:

«3. Από την ανάρτηση της γνωστοποίησης της πράξης της τριμελούς επιτροπής ή της απόφασης διοικητικού δικαστηρίου περί υποβολής προδικαστικού ερωτήματος στον ιστότοπο της Γενικής Επιτροπείας της

Επικρατείας των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων σύμφωνα με τις παρ. 1 και 2, αντιστοίχως, αναστέλλεται η διαδικασία έκδοσης απόφασης επί υποθέσεων στις οποίες τίθεται το ίδιο νομικό ζήτημα με εκείνο που αφορά η πράξη της τριμελούς επιτροπής ή η απόφαση του διοικητικού δικαστηρίου περί υποβολής προδικαστικού ερωτήματος. Η αναστολή δεν καταλαμβάνει την προσωρινή δικαστική προστασία. Κάθε διάδικος σε εκκρεμή δίκη, στην οποία τίθεται το ίδιο ως άνω ζήτημα, μπορεί να καταθέτει υπόμνημα, αναπτύσσοντας τους ισχυρισμούς του σχετικά με το ζήτημα αυτό. Το υπόμνημα κατατίθεται στη Γραμματεία του Δικαστηρίου, ενώπιον του οποίου εκκρεμεί το ένδικο βοήθημα ή μέσο, δεκαπέντε (15) πλήρεις ημέρες πριν από την ορισθείσα δικάσιμο και διαβιβάζεται στο Συμβούλιο της Επικρατείας υπηρεσιακώς».

Ως εκ τούτου, από τις 17.1.2025 οπότεν αναρτήθηκε στον επίσημο ιστότοπο του Συμβουλίου της Επικρατείας η πράξη ΠΝ2/16.1.2025 της αρμόδιας Τριμελούς Επιτροπής περί αποδοχής του αιτήματος πρότυπης δίκης της ΑΔΕΔΥ, επήλθε αναστολή της διαδικασίας έκδοσης αποφάσεως των τδδ στις οποίες εκκρεμεί το ζήτημα της επαναφοράς των επιδομάτων εορτών και αδείας στο Δημόσιο.

Σύμφωνα με την παρ.5 του άρθρου 1 ν.3900/2010:

«5. Μετά από την επίλυση του ζητήματος κατά τη διαδικασία των παρ. 1 έως 4, οι υποθέσεις των οποίων είχε ανασταλεί η εκδίκαση, που θέτουν μόνο αυτό το ζήτημα, εισάγονται υποχρεωτικά προς κρίση σε συμβούλιο σύμφωνα με τα άρθρα 34Α και 34Β του π.δ. 18/1989 και το άρθρο 126Α του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (ν. 2717/1999, Α' 97). Το ίδιο ισχύει και για τις υποθέσεις στις οποίες τίθενται, εκτός από το ως άνω ζήτημα, και ζητήματα που εμπίπτουν στις λοιπές περιπτώσεις εφαρμογής των ανωτέρω διατάξεων. Αν, μετά ταύτα, κατόπιν αίτησης διαδίκου εισαχθούν στο ακροατήριο ζητήματα τα οποία επιλύθηκαν στο πλαίσιο της πιλοτικής δίκης ή της δίκης κατόπιν προδικαστικού ερωτήματος και το δικαστήριο κρίνει σύμφωνα με τα κριθέντα από το Συμβούλιο της Επικρατείας, τα δαπανήματα που κατά τις ως άνω διατάξεις επιβάλλονται στον διάδικο αυτόν διπλασιάζονται».

Τούτο σημαίνει ότι αναλόγως της αποφάσεως του Συμβουλίου της Επικρατείας ως προς την κρίση περί του εάν είναι συνταγματική η διατήρηση του επίδικου καταργητικού μέτρου ή όχι, οι εκκρεμείς υποθέσεις, των οποίων η πρόοδος είχε ανασταλεί κατά τα ανωτέρω, θα εισαχθούν σε Συμβούλια των οικείων τδδ είτε για να κάνουν αντίστοιχα δεκτά τα οικεία ένδικα βοηθήματα ως προδήλως βάσιμα είτε για να τα απορρίψουν ως προδήλως αβάσιμα.

2. Ως προς το χρονικό όριο των συνεπειών της αποφάσεως της Ολομελείας του ΣτΕ επί τυχόν επιτυχούς έκβασης της υπόθεσης.

Μετά την πράξη ΠΝ2/16.1.2025 που έκανε δεκτή την αίτηση πρότυπης δίκης της ΑΔΕΔΥ η υπόθεση εισήχθη στην Μείζονα Ολομέλεια του Δικαστηρίου με Ε201/2025, δικάσιμο την 6.6.2025 και Εισηγητή τον Σύμβουλο Μιχαλακόπουλο Ι. και Βοηθό την Εισηγήτρια Σταματάκη Βασιλική. Τα ζητήματα που τίθενται αφορούν την αντίθεση των διατάξεων επιμέρους νομοθετημάτων προς το Σύνταγμα και το ενωσιακό δίκαιο, λόγω της μη επαναφοράς των επιδομάτων εορτών και αδείας στο ύψος που όριζε ο ν.3105/2003, αλλά και την διεκδίκηση της επαναφοράς των επιδομάτων εορτών και αδείας στο Δημόσιο, για λόγους ισότητας προς τους υπαλλήλους του ιδιωτικού τομέα. **Εφόσον συναφώς υπάρξει θετική έκβαση της πρότυπης δίκης από την Μείζονα Ολομέλεια του ΣτΕ ανακύπτει το χρονικό όριο ενάρξεως ισχύος των αποτελεσμάτων της απόφασης:**

Καταρχήν πρέπει να παρατηρηθεί ότι, η κήρυξη των διατάξεων οποιουδήποτε νόμου ως αντισυνταγματικών είναι καταρχήν αναδρομική, δηλαδή ανατρέχει στον χρόνο που άρχισαν να ισχύουν οι επίμαχες διατάξεις. Ομοίως, η ακύρωση της παράλειψης του νομοθέτη να εισάγει κανονιστική ρύθμιση, όπως την επαναφορά των επιδομάτων εορτών και αδείας, ανατρέχει στο χρόνο συντέλεσης της παράλειψης, είναι δηλαδή αναδρομική.

Πλην όμως, πρέπει να παρατηρηθεί ότι το ΣτΕ ήδη από το 2014 και εντεύθεν με αφορμή τον έλεγχο συνταγματικότητας διατάξεων νόμων που θέσπιζαν δημοσιονομικά μέτρα αφορώντα μεγάλες κατηγορίες πληττόμενων

υπαλλήλων, ερμηνεύοντας τη ρύθμιση του άρθρου 50 παρ.3β π.δ. 18/1989, έχει κρίνει ότι η απαγγελλόμενη αντισυνταγματικότητα των ελεγχόμενων διατάξεων νόμου ή το τυχόν ακυρωτικό αποτέλεσμα της οικείας αποφάσεως, **δεν θα έχει αναδρομική ισχύ, αλλά θα επέλθει από τον χρόνο δημοσιεύσεως της οικείας αποφάσεως της Ολομελείας του¹.**

Σύμφωνα με την πλέον πρόσφατη ΟΛΣΤΕ 1408/2022²:

«31. Επειδή, στην προκειμένη περίπτωση, η διάγνωση της αντισυνταγματικότητας των διατάξεων των άρθρων 138-140 του ν. [4472/2017](#), καθό μέρος με αυτές θεσπίσθηκε εξ υπαρχής νέο ειδικό μισθολόγιο για τους ιατρούς Ε.Σ.Υ., θα συνεπήγετο υποχρέωση της Διοικήσεως να συμμορφωθεί με αναδρομική καταβολή των αποδοχών που περιεκόπησαν, βάσει των αντισυνταγματικών αυτών διατάξεων, όχι μόνο στους προσφεύγοντες (για το χρονικό διάστημα από την έκδοση των προσβαλλόμενων πράξεων και εντεύθεν), αλλά και σε ιδιαιτέρως ευρύ κύκλο προσώπων που αφορά η παρούσα πρότυπη δίκη (βλ. τα γνωστά στο Δικαστήριο από προηγούμενη ενέργειά του, έγγραφα/23.11.2015 του Υπουργείου Υγείας και .../20.11.2015 του Υπουργείου Οικονομικών προς το Δικαστήριο, κατά τα οποία στο τέλος του έτους 2014 υπηρετούσαν στο Ε.Σ.Υ. συνολικά 21.300 ιατροί, καθώς και όμοιο έγγραφο .../.../17.11.2015 του Υπουργείου Υγείας, κατά το οποίο το σύνολο των ιατρών του Ε.Σ.Υ. στην επικράτεια, χωρίς την 4η

¹ **Πράγματι**, με δύο αποφάσεις της Ολομελείας του, (ΟΛΣΤΕ 4741/2014 για την περικοπή των μισθών μελών ΔΕΠ των ΑΕΙ, ΟΛΣΤΕ 2285/2015 για την περικοπή συντάξεων) και άλλες που ακολούθησαν, το ΣΤΕ **κατά πλειοψηφία** έκρινε τα εξής:

«μετά στάθμιση του δημοσίου συμφέροντος, αναφερομένου στην οξυμένη δημοσιονομική κρίση και στην κοινώς γνωστή ταμειακή δυσχέρεια του ελληνικού Κράτους, **ορίζει ότι οι συνέπειες της αντισυνταγματικότητας των επιμάχων διατάξεων θα επέλθουν μετά την δημοσίευση της παρούσης αποφάσεως. Οίκοθεν νοείται ότι για τους ενάγοντες και όσους άλλους έχουν ασκήσει ένδικα μέσα ή βοηθήματα μέχρι το χρόνο δημοσιεύσεως της αποφάσεως, η διαγνωσθείσα αντισυνταγματικότητα θα έχει αναδρομικό χαρακτήρα. Κατά συνέπεια, δεν μπορεί να γίνει επίκληση της αντισυνταγματικότητας των διατάξεων αυτών για τη θεμελίωση αποζημιωτικών αξιώσεων άλλων συνταξιούχων, που αφορούν περικοπές, βάσει των εν λόγω διατάξεων, συνταξιοδοτικές παροχές τους, για χρονικά διαστήματα προγενέστερα του χρονικού σημείου δημοσιεύσεως της παρούσης αποφάσεως.**»

² ΟΛΣΤΕ 1911/2022, 431/2018

και 5η Υ.Πε., για τις οποίες δεν υπάρχουν στοιχεία, ανερχόταν τον Σεπτέμβριο του 2015 σε 18.019. Βλ. περαιτέρω και το υπόμνημα του Ελληνικού Δημοσίου, όπου αναφέρεται ότι ο αριθμός των υπηρετούντων σήμερα ιατρών ανέρχεται περίπου σε 26.600). Εν όψει των δεδομένων τούτων, το Δικαστήριο, μετά στάθμιση του δημοσίου συμφέροντος, αναφερομένου στην κοινώς γνωστή μέχρι πρότινος ταμειακή δυσχέρεια του ελληνικού Κράτους, οφειλόμενη στην προηγηθείσα οξυμένη δημοσιονομική κρίση, αλλά και στο γεγονός ότι, ενόψει της πανδημίας, ο νομοθέτης αναγκάστηκε να υιοθετήσει έκτακτα μέτρα στηρίξεως της ελληνικής οικονομίας, που δεν είχαν ληφθεί στο σύνολό τους υπόψιν κατά την κατάρτιση των προϋπολογισμών των τελευταίων δύο ετών [βλ. ενδεικτικά άρθρο 1 ν. 4683/2020 (Α' 83) περί κυρώσεως της από 20.3.2020 Π.Ν.Π. για την έκτακτη οικονομική ενίσχυση εργαζομένων με αναστολή συμβάσεων εργασίας, καθώς και για την μερική αποζημίωση ιδιοκτητών ακινήτων λόγω της μειώσεως μισθώματος επαγγελματικών μισθώσεων και μισθώσεων κύριας κατοικίας, άρθρο 1 ν. 4684/2020 (Α' 86), περί κυρώσεως της από 30.3.2020 Π.Ν.Π., για την κρατική ενίσχυση των επιχειρήσεων με τη μορφή της επιστρεπτέας προκαταβολής, καθώς και άρθρο 71 ν. 4714/2020 (Α' 148), περί της συνεισφοράς του Δημοσίου για την αποπληρωμή πάσης φύσεως δανείων φυσικών και νομικών προσώπων προς χρηματοδοτικούς φορείς που εξασφαλίζονται με εμπράγματα ασφάλεια στην κύρια κατοικία του οφειλέτη] και τα οποία ενδέχεται να επηρεάσουν την ήδη από τα έτη 2018 και 2019 βελτιούμενη δημοσιονομική πορεία της χώρας, κατά τα σχετικώς προβαλλόμενα από το Ελληνικό Δημόσιο, **ορίζει ότι οι συνέπειες της αντισυνταγματικότητας των επίμαχων διατάξεων θα επέλθουν, κατά την κρατήσασα άποψη, μετά τη δημοσίευση της αποφάσεώς του επί της κρινόμενης προσφυγής. Τούτο δε, κατ' εξάντληση του απώτατου χρονικού ορίου περιορισμού του ακυρωτικού αποτελέσματος που επιτρέπει ο νόμος (χρόνος προγενέστερος εκείνου της δημοσιεύσεως της δικαστικής αποφάσεως), πέραν του οποίου τίθεται ζήτημα παραβιάσεως του άρθρου 93 παρ. 4 του Συντάγματος, διότι, ορίζοντας το εν λόγω άρθρο ότι: «Τα δικαστήρια υποχρεούνται να μην εφαρμόζουν νόμο που το περιεχόμενό του είναι αντίθετο προς το Σύνταγμα», απαγορεύει την -σε συμμόρφωση μάλιστα με δικαστική απόφαση- εφαρμογή νόμου μετά την κρίση αυτού ως αντίθετου προς το Σύνταγμα**

(βλ. ΣΤΕ 1890/2019 Ολομ.). Οίκοθεν νοείται ότι για τους προσφεύγοντες και όσους άλλους έχουν ασκήσει ένδικα μέσα ή βοηθήματα μέχρι το χρόνο δημοσιεύσεως της αποφάσεως, η διαγνωσθείσα αντισυνταγματικότητα θα έχει αναδρομικό χαρακτήρα. Κατά συνέπεια, δεν μπορεί να γίνει επίκληση της αντισυνταγματικότητας των διατάξεων αυτών για τη θεμελίωση αξιώσεων άλλων ιατρών του Ε.Σ.Υ. που αφορούν περικοπείσες, βάσει των εν λόγω διατάξεων, αποδοχές τους, ή για τη θεμελίωση αιτημάτων επιστροφής των περικοπείσων αυτών αποδοχών, για χρονικά διαστήματα προγενέστερα του χρονικού σημείου δημοσιεύσεως της εκδοθησόμενης επί της κρινομένης προσφυγής αποφάσεως. Η άποψη αυτή δεν συγκρούεται ούτε με το άρθρο 20 παρ. 1 του Συντάγματος περί της αξιώσεως δικαστικής προστασίας, ούτε με τα άρθρα 6 παρ. 1 της Ε.Σ.Δ.Α. και 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου αυτής, διότι αφ' ενός μεν η αναδρομικότητα των συνεπειών των αποφάσεων του Συμβουλίου της Επικρατείας δεν είναι αυτονόητη και αποκλειστική κάθε άλλης ρυθμίσεως, αφ' ετέρου δε με τον ως άνω τιθέμενο περιορισμό δεν διαταράσσεται η δίκαιη ισορροπία μεταξύ των απαιτήσεων του γενικού συμφέροντος και της προστασίας των δικαιωμάτων των διοικουμένων, εφ' όσον αυτοί δεν αποστερούνται των δικαιωμάτων τους, τα οποία απλώς περιορίζονται, για τους προαναφερόμενους λόγους επιτακτικού δημοσίου συμφέροντος (βλ. ΣΤΕ 431/2018 Ολομ., πρβλ. ΣΤΕ 4741/2014 Ολομ. σκ. 26, 2288/2015 σκ. 25)»

Ομοίως για τις επικουρικές συντάξεις η ΟΛΣΤΕ 1890/2019 έκρινε τα εξής:

«33. Επειδή, στο άρθρο 95 του Συντάγματος ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι στην αρμοδιότητα του Συμβουλίου της Επικρατείας ανήκουν η μετά από αίτηση ακύρωση των εκτελεστών πράξεων των διοικητικών αρχών (παρ. 1 εδ. α') και ότι οι αρμοδιότητες του Συμβουλίου της Επικρατείας ρυθμίζονται και ασκούνται όπως νόμος ειδικότερα ορίζει (παρ. 4). Ειδικώς δε ως προς το ζήτημα των συνεπειών της ακυρωτικής αποφάσεως, η ισχύουσα διάταξη του άρθρου 50 του π.δ. 18/1989, ακολουθώντας προηγούμενες όμοιες νομοθετικές ρυθμίσεις [βλ. ταυτάριθμα άρθρα του αρχικού νόμου περί Συμβουλίου της Επικρατείας 3713/1928 (Α' 273) και του ν.δ. 170/1973 (Α' 229)], ορίζει στην παρ. 1 ότι: «Η απόφαση που δέχεται την αίτηση ακυρώσεως απαγγέλλει την ακύρωση της

προσβαλλόμενης πράξης και συνεπάγεται νόμιμη κατάργησή της έναντι όλων, είτε πρόκειται για κανονιστική είτε πρόκειται για ατομική πράξη». Την ανωτέρω διάταξη, την οποία (όπως και τις προγενέστερες) το Συμβούλιο της Επικρατείας παγίως εφαρμόζει με την έννοια ότι η ακύρωση της διοικητικής πράξεως ανατρέχει στον χρόνο εκδόσεώς της, τροποποίησε το άρθρο 22 παρ. 1 του ν. 4274/2014 (Α` 147), το οποίο προσέθεσε παρ. 3β έχουσα ως εξής: «Σε περίπτωση αιτήσεως ακυρώσεως που στρέφεται κατά διοικητικής πράξεως, το δικαστήριο, σταθμίζοντας τις πραγματικές καταστάσεις που έχουν δημιουργηθεί κατά το χρόνο εφαρμογής της, ιδίως δε υπέρ των καλόπιστων διοικουμένων, καθώς και το δημόσιο συμφέρον, μπορεί να ορίσει ότι τα αποτελέσματα της ακυρώσεως ανατρέχουν σε χρονικό σημείο μεταγενέστερο του χρόνου έναρξης της ισχύος της και σε κάθε περίπτωση προγενέστερο του χρόνου δημοσίευσης της απόφασης...». Με τη νέα διάταξη δόθηκε η δυνατότητα στο Συμβούλιο της Επικρατείας, υπό προϋποθέσεις τις οποίες το ίδιο σταθμίζει, να αποκλίνει, σε εξαιρετικές πάντως περιπτώσεις, από τον κανόνα της αναδρομικής ακυρώσεως και να καθορίσει μεταγενέστερο χρόνο επελεύσεως των συνεπειών της ακυρώσεως. (ΣΤΕ 851/2018 Ολομ., 481/2018 Ολομ., 2287-2288/2015 Ολομ. κ.α.). Στην προκειμένη περίπτωση, το Δικαστήριο, συνεκτιμώντας τους λόγους για τους οποίους εχώρησε η ακύρωση της προσβαλλομένης κανονιστικής αποφάσεως και τον μεγάλο αριθμό των καταβαλλομένων επικουρικών συντάξεων, των οποίων ο επανυπολογισμός θα τεθεί εν αμφιβόλω με την αναδρομική ακύρωση της προσβαλλομένης αποφάσεως, και των εκκρεμοτήτων που θα ανακύψουν, κρίνει ότι εν προκειμένω συντρέχουν λόγοι δημοσίου συμφέροντος που επιβάλλουν, κατ' εφαρμογή της ανωτέρω διατάξεως (άρθρου 50 παρ. 3β του π.δ. 18/1989), τα αποτελέσματα της ακυρώσεως να επέλθουν από την δημοσίευση της παρούσας αποφάσεως. Τούτο δε, κατ' εξάντληση του απώτατου χρονικού ορίου περιορισμού του ακυρωτικού αποτελέσματος που επιτρέπει ο νόμος (χρόνος προγενέστερος εκείνου της δημοσίευσής της δικαστικής αποφάσεως), πέραν του οποίου τίθεται ζήτημα παραβιάσεως του άρθρου 93 παρ. 4 του Συντάγματος, διότι, ορίζοντας το εν λόγω άρθρο ότι: «Τα δικαστήρια υποχρεούνται να μην εφαρμόζουν νόμο που το περιεχόμενό του είναι αντίθετο προς το Σύνταγμα», απαγορεύει την - σε συμμόρφωση μάλιστα με δικαστική

απόφαση - εφαρμογή νόμου μετά την κρίση αυτού ως αντίθετου προς το Σύνταγμα».

Το Δικαστήριο συνακόλουθα, έκρινε μεν αντισυνταγματικές τις εκεί εφαρμοζόμενες διατάξεις, πλην όμως όρισε κατ'εξαίρεση, ότι οι συνέπειες της απαγγελλόμενης αντισυνταγματικότητας θα επέλθουν από την δημοσίευση της αποφάσεώς του. **Τούτο σημαίνει ότι όσοι είχαν ασκήσει αγωγές ή άλλα ένδικα βοηθήματα μέχρι την δημοσίευση της αποφάσεως του ΣτΕ, μπορούσαν να επικαλεσθούν την κηρυχθείσα αντισυνταγματικότητα και να διεκδικήσουν τις οικείας αξιώσεις τους για το χρονικό διάστημα πριν την δημοσίευση της αποφάσεως του ΣτΕ (αναδρομικά δηλαδή), ενώ αντίθετα όσοι ασκούσαν αγωγές μετά την δημοσίευση της αποφάσεως του ΣτΕ απαγορεύεται να επικαλεστούν την αντισυνταγματικότητα των οικείων διατάξεων, εγείροντας αξιώσεις για το χρονικό διάστημα πριν την δημοσίευσή της³.**

Η δημοσίευση της αποφάσεως αποτελεί το απώτατο χρονικό σημείο περιορισμού της απαγγελλόμενης αντισυνταγματικότητας ή του απαγγελόμενου ακυρωτικού αποτελέσματος (αναλόγως της φύσης της υπόθεσης⁴) υπό την έννοια ότι δεν μπορεί να ορισθεί μεταγενέστερο της δημοσίευσης της απόφασης χρονικό σημείο ενάρξεως ισχύος της αντισυνταγματικότητας (γιατί τότε θα ετίθετο ζήτημα παράβασης του άρθρου 93 παρ.4 Συντ.), αλλά μπορεί να ορισθεί νωρίτερο της δημοσίευσης της απόφασης χρονικό όριο. Πράγματι, στην περίπτωση του συστήματος καθορισμού των αντικειμενικών αξιών των ακινήτων, το ΣτΕ όρισε ότι η

³ ΟΛΣΤΕ 2287/2015 σκ.26: «Οίκοθεν νοείται ότι για τους ενάγοντες και όσους άλλους έχουν ασκήσει ένδικα μέσα ή βοηθήματα μέχρι το χρόνο δημοσιεύσεως της αποφάσεως, η διαγνωσθείσα αντισυνταγματικότητα θα έχει αναδρομικό χαρακτήρα. Κατά συνέπεια, δεν μπορεί να γίνει επίκληση της αντισυνταγματικότητας των διατάξεων αυτών για τη θεμελίωση αποζημιωτικών αξιώσεων άλλων συνταξιούχων, που αφορούν περικοπές, βάσει των εν λόγω διατάξεων, συνταξιοδοτικές παροχές τους, για χρονικά διαστήματα προγενέστερα του χρονικού σημείου δημοσιεύσεως της παρούσης αποφάσεως»

⁴ Στις αποφάσεις διατυπώνεται μειοψηφία για μετάθεση του χρόνου επέλευσης των αποτελεσμάτων σε έξι μήνες από τη δημοσίευση της απόφασης για να δοθεί χρόνος στον κοινό νομοθέτη να συμμορφωθεί προς τα δικαστικώς κριθέντα.

ακύρωση της οικείας υπουργικής αποφάσεως ανατρέχει στον αρχικό χρόνο της πρώτης συζήτησεως της υποθέσεως από το Δικαστήριο.

Συναφώς, εφόσον υπάρξει θετική έκβαση της υπόθεσης στο αίτημα πρότυπης δίκης και λαμβάνοντας υπόψη την εξαιρετική αυτή νομολογία που έχει διαμορφωθεί σε υποθέσεις με έντονο δημοσιονομικό ενδιαφέρον, το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί μέχρι την εκδίκαση της υποθέσεως από την Ολομέλεια του ΣτΕ την 6.6.2025, όπως και τις εξουσίες του ΣτΕ κατά το άρθρο 50 παρ.3 περ.β' π.δ. 18/1989, **η δικαστική κατοχύρωση ενδιαφερομένου για διεκδίκηση των καταργηθέντων επιδομάτων εορτών και αδείας, συνίσταται στην άσκηση αγωγής το απώτατο μέχρι τον χρόνο εκδίκασης της υποθέσεως στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου στις 6.6.2025.**

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

1. Από τις 17.1.2025 επήλθε αναστολή προόδου των δικών που εκκρεμούν ενώπιον των τδδ για το ζήτημα της συνταγματικότητας διατήρησης του καταργητικού μέτρου των επιδομάτων εορτών και αδείας. Μετά την δημοσίευση της αποφάσεως της Ολομέλειας, οι δίκες θα διεξαχθούν, σε συμμόρφωση προς τα δικαστικώς κριθέντα.

2. Το ΣτΕ, **κατ'εξαίρεση του κανόνα περί αναδρομικής κηρύξεως** ως αντισυνταγματικώς διατάξεων νόμου, έχει ορίσει, σε υποθέσεις με έντονο δημοσιονομικό ενδιαφέρον που αφορούν αόριστο κύκλο προσώπων, ότι η επέλευση των συνεπειών από την απαγγελλόμενη αντισυνταγματικότητα διατάξεων νόμου δεν θα είναι αναδρομική, αλλά θα αρχίσει να ισχύει από τον χρόνο δημοσιεύσεως της οικείας αποφάσεως της Ολομελείας του. Έχει επίσης κρίνει ότι χρονικό όριο της επέλευσης των συνεπειών της απόφασής του μπορεί να είναι και η πρώτη συζήτηση της υπόθεσης. **Τούτο σημαίνει ότι όσοι έχουν ασκήσει αγωγές ή άλλα ένδικα βοηθήματα μέχρι την δημοσίευση της αποφάσεως του ΣτΕ ή την πρώτη συζήτηση της υπόθεσης, μπορούν να επικαλεσθούν την κηρυχθείσα αντισυνταγματικότητα και να διεκδικήσουν τις οικείες αξιώσεις τους για το χρονικό διάστημα πριν το αντίστοιχο χρονικό όριο (αναδρομικά**

δηλαδή), ενώ αντίθετα όσοι ασκήσουν ένδικα βοηθήματα μετά την δημοσίευση της αποφάσεως του ΣτΕ ή μετά τη συζήτηση της υπόθεσης, απαγορεύεται να επικαλεστούν την αντισυνταγματικότητα των οικείων διατάξεων, εγείροντας αξιώσεις για το χρονικό διάστημα πριν το αντίστοιχο χρονικό όριο (δημοσίευση ή πρώτη συζήτηση).

Ως εκ τούτου και με δεδομένο ότι αυτή η εξαιρετική δικονομική δυνατότητα μπορεί να αξιοποιηθεί από το Δικαστήριο για δημοσιονομικούς λόγους και στην επικείμενη δίκη της 6.6.2025, εφόσον υπάρξει θετική έκβαση επ'αυτής, και λαμβάνοντας υπόψη τις εξουσίες του ΣτΕ κατά το άρθρο 50 παρ.3 περ.β' π.δ. 18/1989 **ΓΙΑ ΛΟΓΟΥΣ ΑΠΟΛΥΤΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ:**

Οι αγωγές των ενδιαφερομένων θα πρέπει να έχουν ασκηθεί το απώτατο μέχρι την εκδίκαση της υποθέσεως στην Μείζονα Ολομέλεια του ΣτΕ στις 6.6.2025.

Αθήνα, 27.1.2025

Η Νομική Σύμβουλος

ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ - M.Juris Oxford
ΗΡΩΔΩΤΟΥ 17 ΑΘΗΝΑ Τ.Κ. 106 74
ΑΦΜ: 140353663 ΔΟΥ: Δ' ΑΘΗΝΩΝ
Α.Μ. ΔΣΑ: 39498
ΤΗΛ/ΝΑ: 210 7228055 - 6973 006163
e-mail: m.panagopoulou@mplawoffice.gr